

RAAP-RAPPORT 4390

Plangebied Snellerpoort en Cattenbroekerdijk 1 te Woerden

Gemeente Woerden

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Snellerpoort en Cattenbroekerdijk 1 te Woerden, gemeente Woerden;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Versie: 10-04-2020

Auteur: drs. R.A.C. Kroes

Projectcode: WOCA

Bestandsnaam: RAAPrap_4390_WOCA_20200410

Autorisatie:

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2020

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Woerden heeft RAAP in februari 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Snellerpoort en Cattenbroekerdijk 1 te Woerden in de gemeente Woerden. Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan.

Voor het gebied geldt een uitgesproken lage archeologische verwachting behoudens een klein terrein tegen de noordrand van het plangebied waar in de 19^e eeuw bebouwing heeft gestaan en de top van het pleistocene zandlandschap waarop in theorie resten van tijdelijke kampementen uit het Mesolithicum kunnen voorkomen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek blijkt dat in het grootste deel van het plangebied geen archeologische resten bedreigd worden. Daarom wordt hier in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht. Hierop zijn twee uitzonderingen mogelijk.

Het in de 19^e eeuw bebouwde deel van 106 x 36 m tegen de noordrand van het plangebied betreft in formele zin archeologische resten in het bodemarchief. Aangezien ze stammen uit de 19^e eeuw en panden uit dezelfde periode in ruime mate en intact voorhanden zijn in de directe omgeving van het plangebied en het centrum van Woerden, lijkt archeologisch onderzoek hier niet tot enige kenniswinst te zullen leiden. De bebouwing was in 1832 volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels ook niet van een bijzondere aard. Het is opgegeven als 'erf', 'huis en erf' en 'opstal'. Daarom wordt geadviseerd ook hier geen verder onderzoek uit te voeren. Daarbij wordt opgemerkt dat het oorspronkelijke maaiveld hier te verwachten is vanaf 1,15 tot 1,00 m –NAP. Ter plaatse van de 19^e eeuwse bebouwing is een weg gepland en een waterpartij (figuur 13). Het wegdek is gepland op 0,32 m –NAP, met een cunet tot ongeveer 0,75 m –NAP. Dit is ruim boven het niveau waarop de top van de resten van de 19^e eeuwse bebouwing wordt verwacht. De resten worden hier dus al beschermd door de reeds aanwezige of nog op te brengen zandophoging. Ter plaatse van de waterpartij is het advies deze binnen de contouren van de in 1832 bebouwde percelen te onderbreken. Is dit als gevolg van andere randvoorwaarden aan de planvorming niet mogelijk, dan wordt desondanks geen verder onderzoek geadviseerd, om de hierboven aangegeven redenen.

Ten aanzien van archeologische resten op het dieper liggende pleistocene niveau wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. De resten van tijdelijke mesolithische kampen zijn doorgaans zo klein en dun gezaaid dat alleen zeer intensief booronderzoek ze zal kunnen opsporen. In het geval waarin ze dan daadwerkelijk worden opgespoord, is het de vraag of de inspanning noodzakelijk voor het nader onderzoeken ervan – gezien de diepteligging – wel in verhouding staat tot de schade die eraan zou kunnen worden toegebracht door de voorgenomen plannen (die op dit moment nog niet in detail bekend zijn). Alleen wanneer ondergrondse kelders of parkeergarages, grote vlakken dus, tot een niveau dieper dan 5,5 m –Mv (6,59 m –NAP) zullen worden aangelegd en wanneer daarbij wordt ontgraven in den droge, kan archeologische begeleiding (formeel: opgraving, variant archeologische begeleiding) van de graafwerkzaamheden voldoende uitsluitsel geven over de aan- of afwezigheid van resten van dergelijke kampementen en kunnen deze zo nodig worden gedocumenteerd.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Woerden, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud	5
1 Inleiding	6
1.1 Kader	6
1.2 Administratieve gegevens	8
1.3 Doel- en vraagstelling	8
2 Bureauonderzoek	10
2.1 Methode	10
2.2 Aardkundige situatie	10
2.3 Archeologische gegevens	11
2.4 Historische situatie	14
2.5 Huidige situatie	18
2.6 Toekomstige situatie	22
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	24
4 Conclusies en advies	25
4.1 Conclusie	25
4.2 Advies	25
4.3 Tot slot	27
Literatuur	28
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	29

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van de gemeente Woerden heeft RAAP in februari 2020 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Snellerpoort en Cattenbroekerdijk 1 te Woerden in de gemeente Woerden (figuur 1). Het onderzoek vond plaats in het kader van een nieuw bestemmingsplan.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Woerden ligt het plangebied grotendeels in een zone 'categorie 5. Het beleid voor deze zone schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 10.000 m² en dieper dan 100 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd.

De noordwestelijke hoek ligt in een zone 'categorie 3. Het beleid voor deze zone schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd.

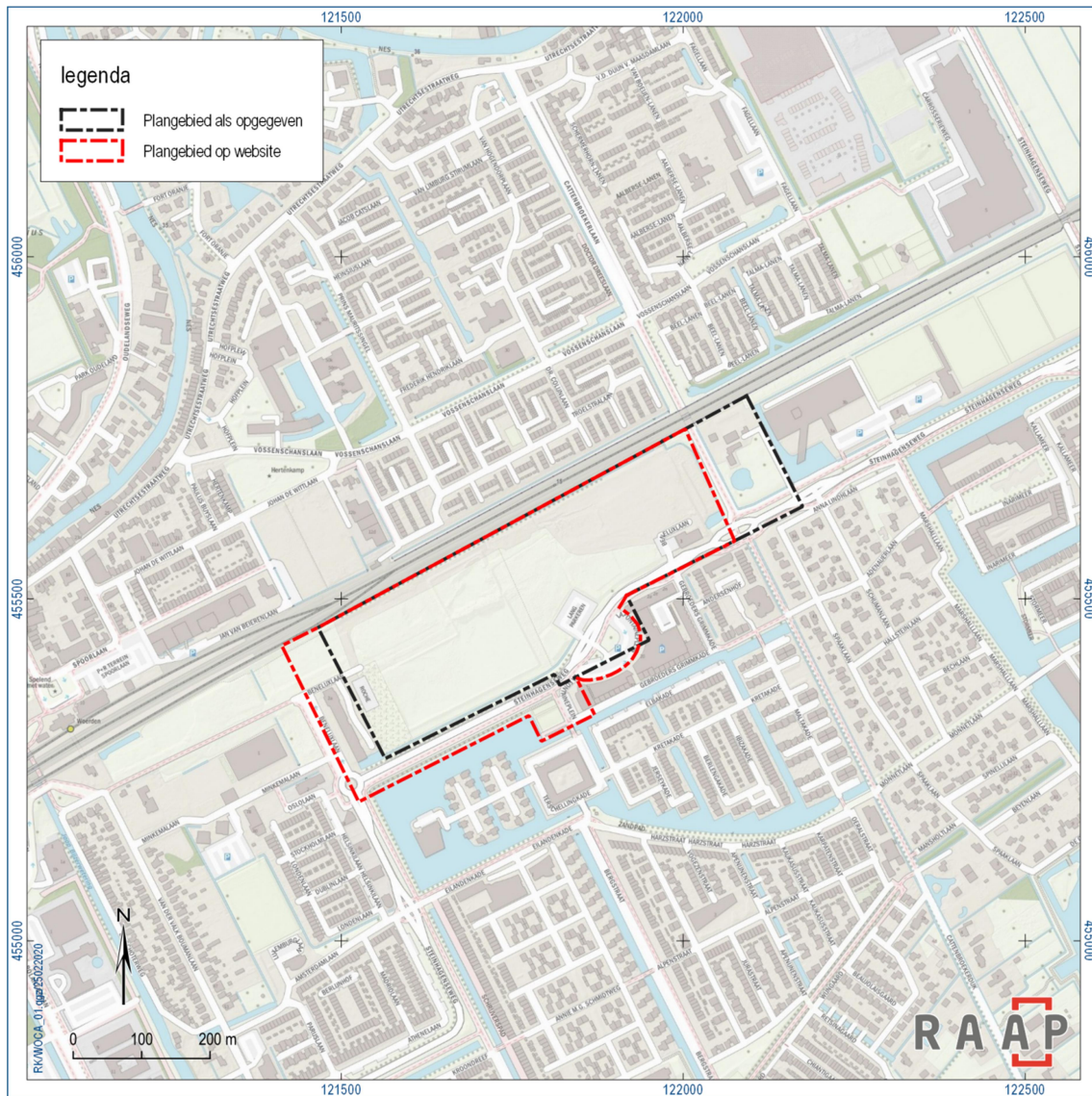
Deze voorschriften zijn verankerd in de bestemmingsplannen Snellerpoort en Snel en Polanen, die echter in dit geval niet van toepassing zijn omdat het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voorligt. Een archeologische onderbouwing in dit nieuwe bestemmingsplan met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

Zie bijlage 1 voor de datering van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Gemeente Woerden
Bevoegde overheid	Gemeente Woerden
Plaats	Woerden
Gemeente	Woerden
Provincie	Utrecht
Centrumcoördinaten (X/Y)	121.791 / 455.502 (121.413 – 122.169 / 455.204 – 455.799)
Toponiem	Snellerpoort en Cattenbroekerdijk 1
Kadastrale gegevens	Woerden sectie A perceelnummers 4548, 5235, 5448, 6786, 6817, 6819, 6883, 6903, 6931, 6932, 6954, 6976, 7251, 7253, 7257, 7258, 7259, 7655, 7908, 8038, 8039, 8040, 8041, 8042, 8154, 8155, 8223, 8227 & 8331
Oppervlakte plangebied	15 hectare
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied onderzocht en een zone van circa 100 m eromheen.
Onderzoeksperiode	Februari 2020
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	drs. R.A.C. Kroes
Projectmedewerkers	T. de Rijk
RAAP-projectcode	WOCA
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4776800100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?

- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om - op basis van verschillende bronnen - inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

Geologische situatie	Holocene rivierengebied. Plangebied ligt direct ten zuiden van de stroomgordel van de Oude Rijn, actief van 5.595-828 BP. ¹
Geologische kaart	Formatie van Echteld, komgebied. ²
Geomorfologische kaart	Rivierkomvlakte (1M46) ³
DINO-loket ⁴	Een afwisseling van klei van de formatie van Echteld en veen van de formatie van Nieuwkoop op basisveen of zand van de formatie van Boxtel (5,5 – 6,4 m –Mv) dan wel de formatie van Kreftenheye (5,7 – 6,0 m –Mv). De top van het Pleistoceen ligt hiermee op circa 5,5 m – Mv, wat bij de aangegeven maaiveldhoogtes ten tijde van de boringen neerkomt op 6,59 m –NAP.
Ouderdom geomorfologische structuur	Holoceen
Bodemkundige kaart	Rv01C (west, noord en oost) – kalkloze drechtvaaggronden kVr (zuid) – waardveengronden op rietveen of rietzeggeveen. ⁵
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	Vanaf maaiveld

Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

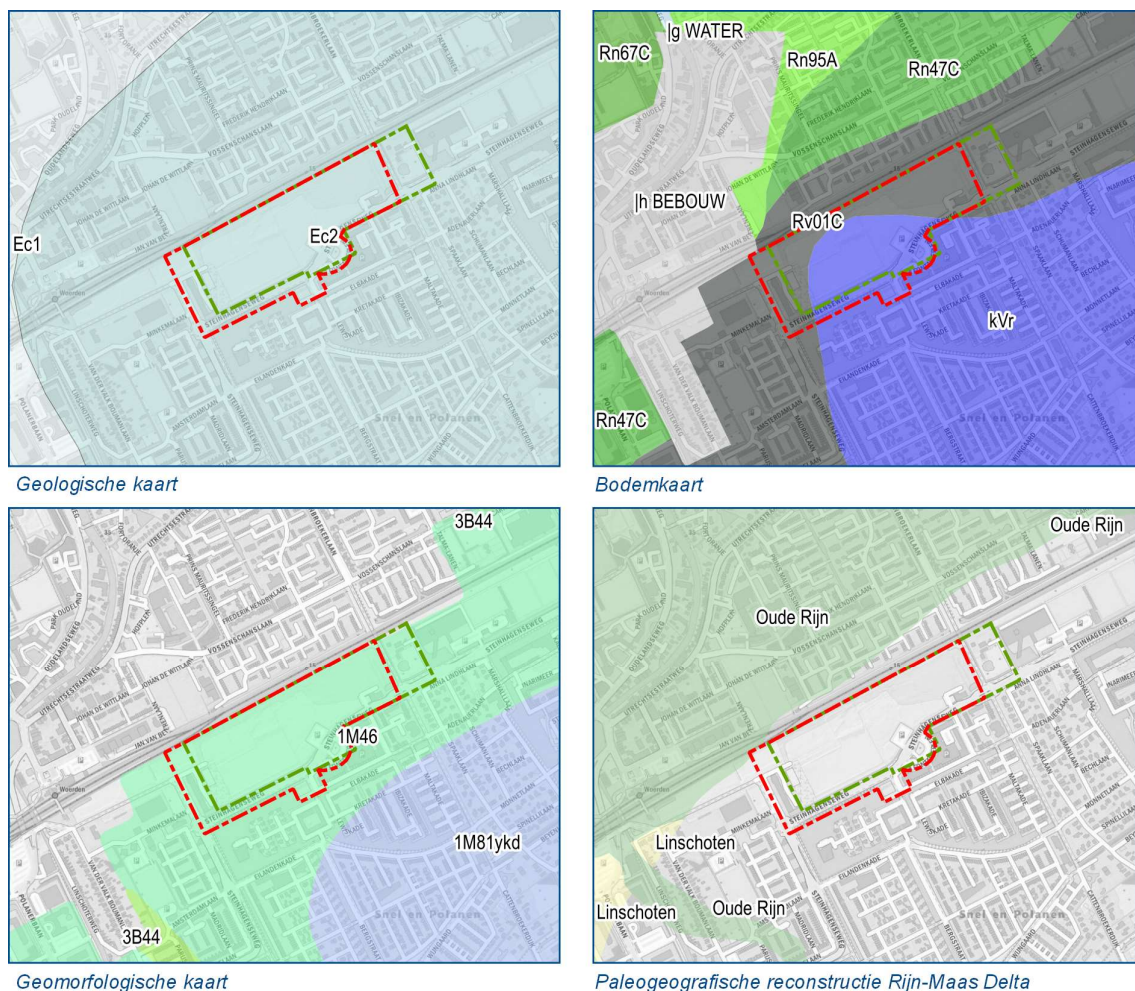
¹ Berendsen & Stouthamer, 2001.

² Weerts, 2006.

³ Koomen & Maas, 2004.

⁴ DINO boringen B31G 0276, 0277, 1004, 0274, 0275, 0996, 0911, 1945, 0995, 0989, 0988, 0986 & 0985.

⁵ De Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Wageningen Environmental Research (Alterra), via Internet geraadpleegd.

Figuur 2. Het plangebied op de geologische kaart, de bodemkaart, de geomorfologische kaart en de paleogeografische reconstructie van de Rijn-Maas delta (bron: zie tabel 2).

2.3 Archeologische gegevens

Gemeentelijk archeologiebeleid

Bestemmingsplan	Dubbelbestemming 'waarde-archeologie'. ⁶
Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	Lage verwachting behalve uiterste noordwesthoek
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Categorie 5 (10.000 m ² & 100 cm -mv) behalve uiterste noordwesthoek; categorie 3 (100 m ² & 30 cm -mv)

Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.

⁶ https://ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0632.uitbreidingwcsp-0001/r_NL.IMRO.0632.uitbreidingwcsp-0001.html#_5_Waarde-archeologie (bestemmingsplan Snel en Polanen); https://ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0632.bpsnellerpoort-0001/r_NL.IMRO.0632.bpsnellerpoort-0001.html#_8_Waarde-Archeologie (bestemmingsplan Snellerpoort)

Zaakidentificatienr.	Complex	Datering	Materiaal	Verzamelwijze
4708574100	kledingonderdeel	Nieuwe Tijd	koper	Losse vondst

Tabel 4. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties rond het plangebied.

Er zijn geen gewaardeerde archeologische terreinen aanwezig in of rond het plangebied. Er is één archeologische waarneming op 150 m ten westen van het plangebied bekend: een losse vondst van (waarschijnlijk) een koperen knoop.

Eerder in de omgeving uitgevoerd onderzoek volgens ARCHIS3

Zaakidentificatienummer	Resultaat/advies	Opmerking
2028501100	Geen vindplaatsen in plangebied	Booronderzoek RAAP 1999. ⁷
2459025100	Lage archeologische verwachting. Puinhoudend ophoogpakket op afgetopte geul- en oeverafzettingen (vermoedelijk afgeleid) op beddingafzettingen.	Booronderzoek Transect 2014. ⁸
2122915100	Geen aanwijzingen voor archeologische vindplaatsen in afgeleid en recent verstoord bodemprofiel.	Booronderzoek RAAP 2006. ⁹
4013033100	Onderzoek aan 5 ondergrondse containers, niet in de omgeving van het plangebied.	Opgraving RAAP 2016. ¹⁰

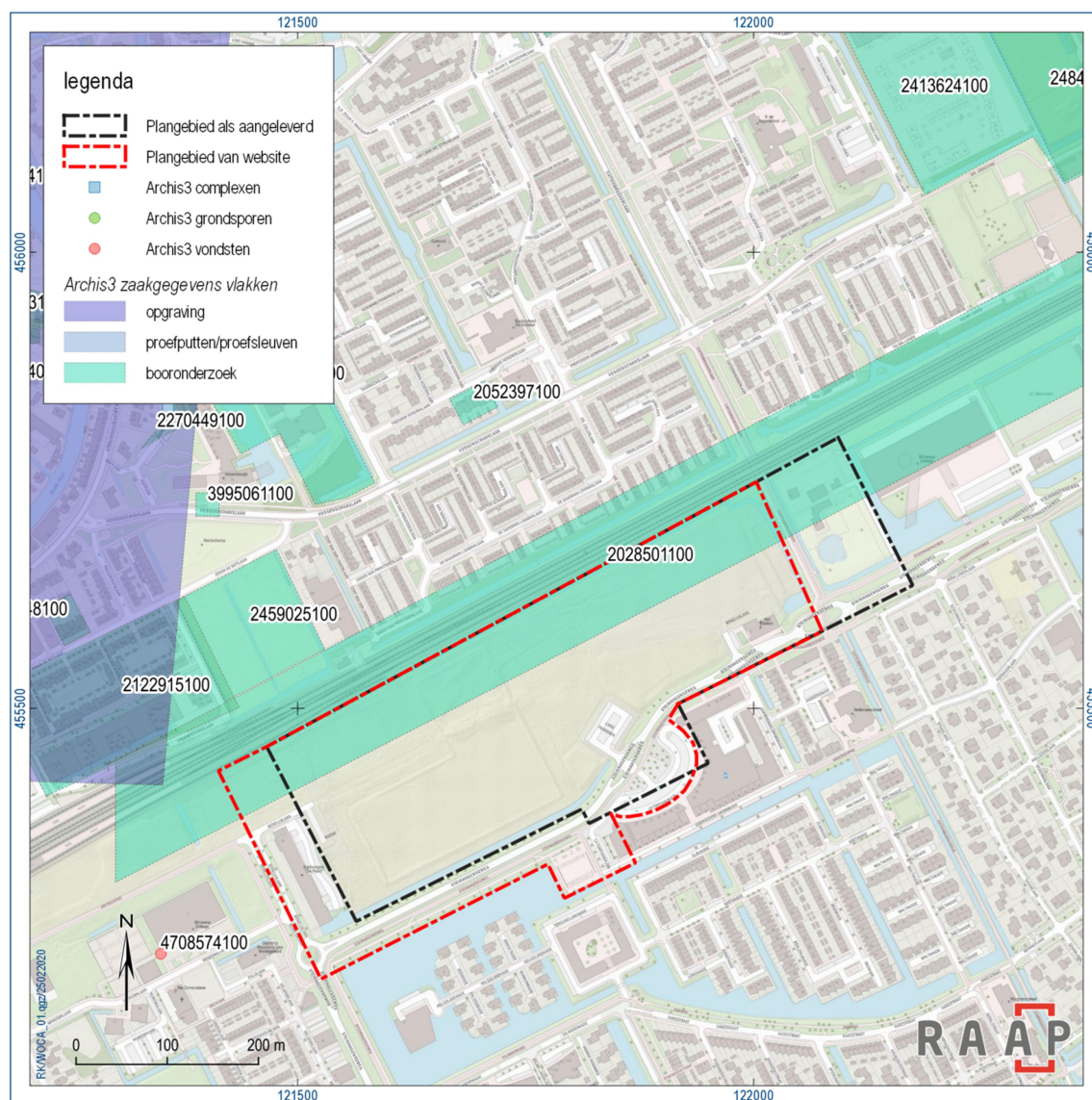
Tabel 5. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek rond het plangebied.

⁷ Schute, 1999.

⁸ Nales, 2014.

⁹ Jordanov & Van Eijk, 2006.

¹⁰ De Groot, 2017.

Figuur 3. Overzichtskartaat archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

Op 25 februari 2020 is een verzoek gedaan aan de een plaatselijke amateurarcheoloog, het archief van Woerden, het Meldpunt Archeologie Utrecht en het provinciaal Depot Utrecht voor aanvullende gegevens.

Het provinciale depot kende geen vondsten uit het plangebied. Ook het Archief van Woerden was niets bekend. Het Meldpunt Archeologie Utrecht heeft tot dusverre nog niet gereageerd.

De plaatselijke amateurarcheoloog – dhr. M. Scheer – wist te melden dat er op het terrein afvaldump is gepleegd, wat bleek uit losse vondsten van pijpenkopjes, aardewerk en enkele ondateerbare muntjes. In de periode dat hij bij de buitendienst van de gemeente Woerden werkte (ca. 1976-2001) is het terrein gebruikt voor volkstuinten. Deze zijn later verplaatst naar een locatie buiten het plangebied. Verder is het terrein in die periode opgehoogd met grond. Onbekend is met hoeveel en wanneer precies. Op het

terrein van het Minkema Collega (ten oosten van het plangebied zijn wel enkele loden kogels
aangetroffen.¹¹

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel minder dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Het plangebied ligt in de polder Snel, een regelmatige cope-ontginning die in de loop van de Middeleeuwen vanaf de Utrechtsestraatweg in het noorden zuidwaarts is ontgonnen tot aan de achterkade: de Potterskade, gelegen ongeveer waar nu het Snellerpad ligt. De ontginning wordt gedateerd vanaf het midden van de elfde eeuw.¹²

Uit de analyse van historische kaarten blijkt dat in 1832 het plangebied hoofdzakelijk bestond uit weiland, wat hooiland, bouwland, bos en boomgaard. Binnen het plangebied lag één erf met drie gebouwen. In de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels zijn ze alle drie beschreven als 'erf', 'huis en erf' en 'opstal'. Op latere kaarten blijkt dit erf 'Huis in 't Veld' te heten. Deze bebouwing is niet aangegeven op de topografische kaart van 1815, noch op oudere kaarten, zoals de kaarten van Holland van Jacob Colom uit 1639 en 1650 en van Melchior Bolstra uit 1746.¹³ Ook in de rest van het plangebied ontbreekt iedere bebouwing in het plangebied op deze kaarten.

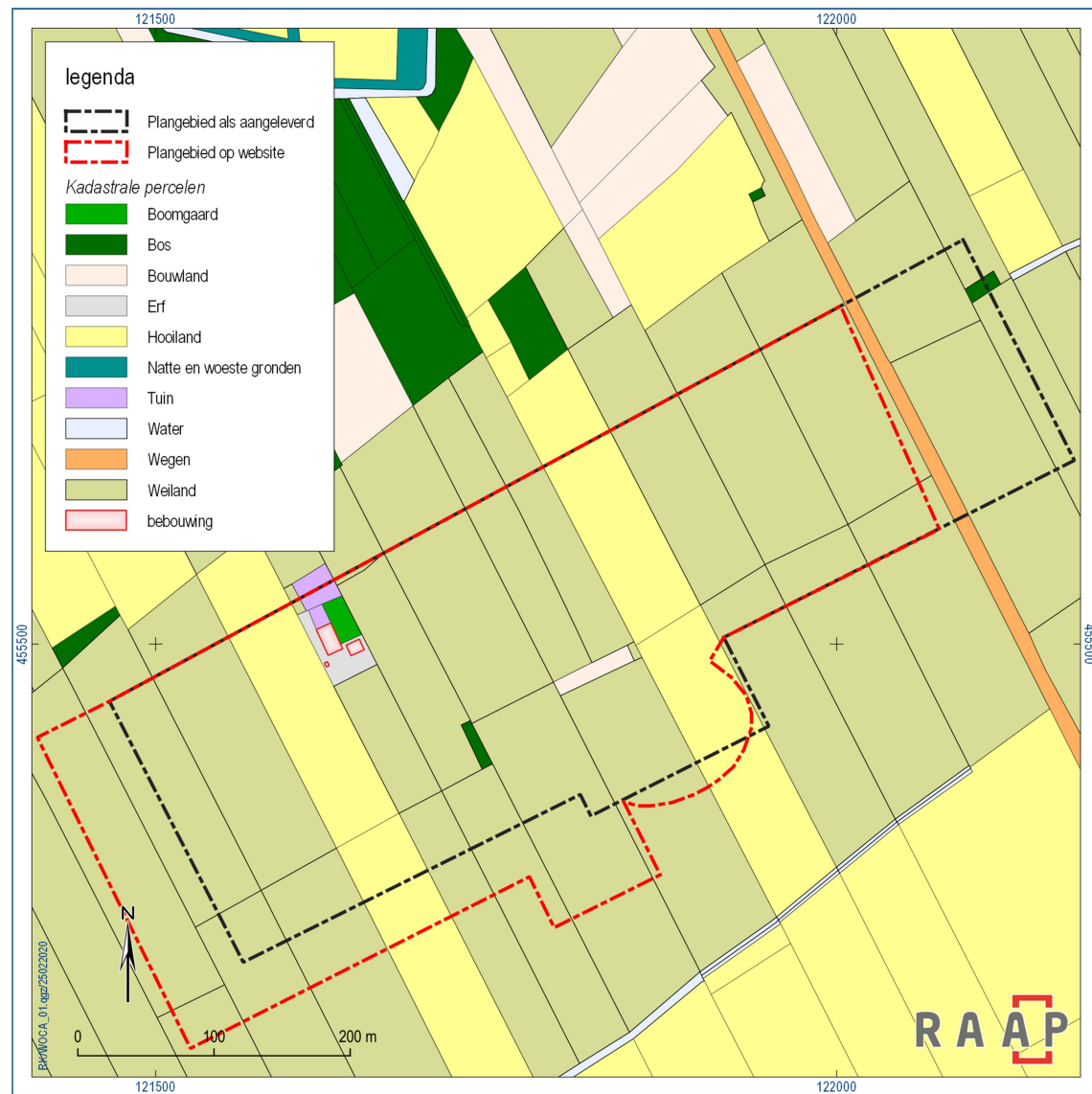

Figuur 4. Uitsnede van een kaart van Jacob Colom van de omgeving van Woerden uit 1650 (links) en van Melchior Bolstra uit 1746 (rechts).

¹¹ Telefonische mededelingen dhr. M. Scheer, 2 maart 2020.

¹² Blijdenstijn, 2005; Haartsen, 2003.

¹³ 1815: www.topotijdreis.nl/kaartencollectie/; Jacob Colom 1639 (niet afgebeeld wegens technische problemen) en 1650: <http://dpc.uba.uva.nl/kaartencollectie/> & https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=37&micode=0509&milang=nl&mizk_alle=Jacob%20Colom&miview=inv2 Bolstra 1749: https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=42&miadt=319&milang=nl&mizk_alle=Bolstra%20Woerden&miview=ldt

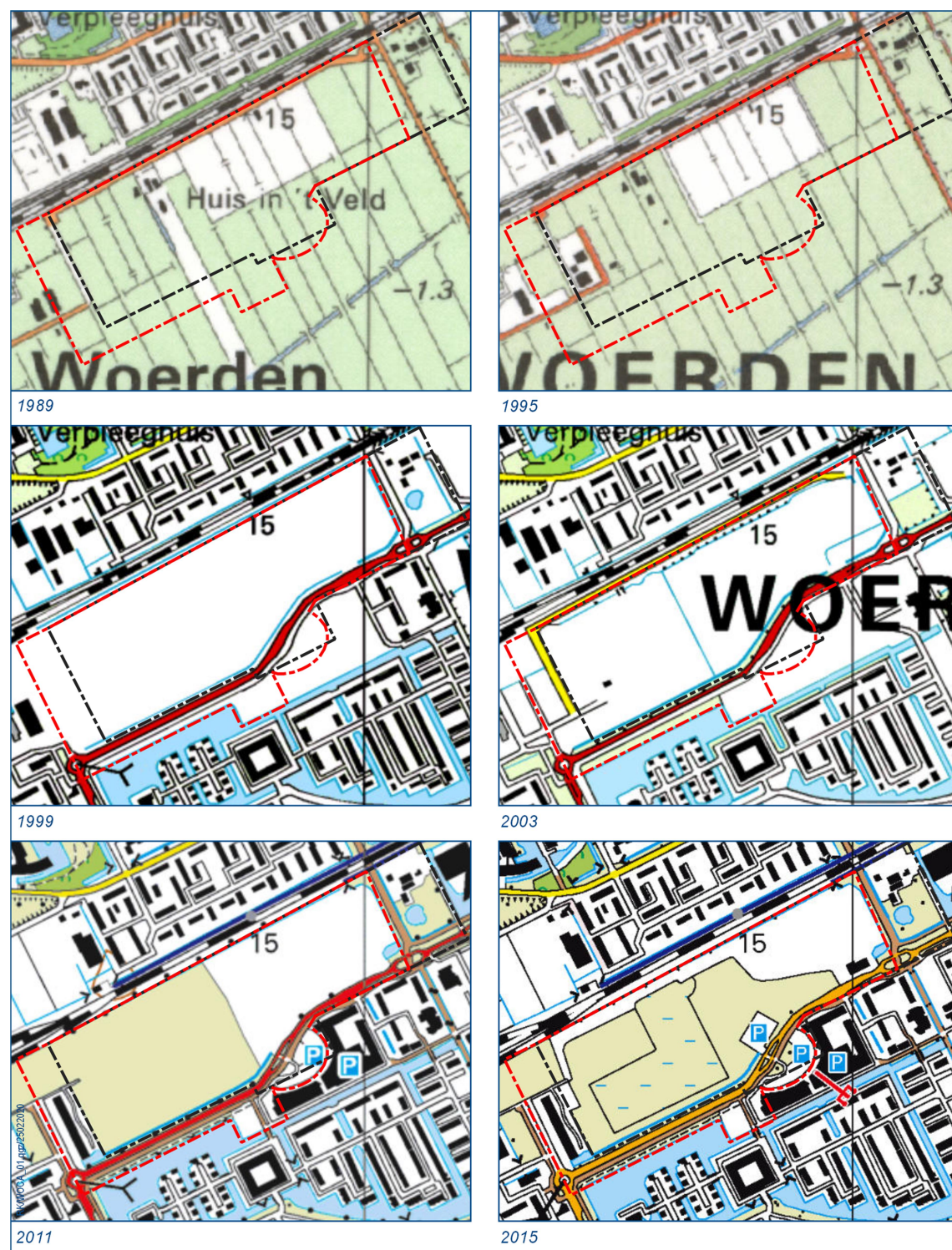
Figuur 5. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1832 (bron: HisGis)

Deze situatie blijft zo goed als ongewijzigd tot de topografische kaart van 1950. Ook dan is er binnen het plangebied nog geen wijziging opgetreden, maar ten westen ervan begint de stadsbebouwing ten zuiden van het treinstation Woerden zich uit te breiden. In het plangebied blijft sprake van onbebouwd gebied behalve het Huis in 't Veld, waarvan alleen het aantal gebouwen af en toe lijkt te wijzigen, al kan dit ook een gevolg zijn van variërende globalisering van het kaartbeeld. Vanaf 1962 wordt wel een aantal gebouwen toegevoegd aan het erf. Vanaf 1989 komen er enkele andere losse gebouwen bij en een weg en vanaf 1995 dringt de eerste echte bebouwing in het plangebied door. In 1999 lijkt het gehele gebied bouwrijp te zijn gemaakt, waarna een weg zichtbaar wordt in 2003. Deze is niet meer

aangegeven in 2011. In 2015 lijkt het plangebied nogmaals bouwrijp te zijn gemaakt, met een enkel
gebouw, wegen en sloten.

Figuur 6. Historische kaarten van 1850 tot en met 1981.

Figuur 7. Historische kaarten van 1989 tot en met 2015.

Recente luchtfoto's van het gebied op Google Earth laten een onbebouwde, maar veelbewogen geschiedenis zien. De oudste luchtfoto is van 31 december 2005 en laat een onbebouwd grasland zien. Op 15 februari 2007 blijkt in het oosten van het plangebied een gronddepot van circa 50 x 30 m te zijn opgeworpen. Op 7 maart 2011 blijkt de gehele oostelijke helft van het plangebied bouwrijp te zijn gemaakt, iets wat overigens goed overeenkomt met de topografische kaart uit hetzelfde jaar. De kleur van het maaiveld doet een ophoging met scherp zand vermoeden. Op 24 maart van datzelfde jaar is op de westelijke helft een circustent opgericht van 60 bij 47 m met ontsluitingswegen en parkeerplaatsen er omheen, inclusief enkele tijdelijke gebouwtjes of containers. Op 30 april 2012 is dit festivalterrein weer verdwenen, maar het bouwrijp gemaakte oostelijke deel is nog goed zichtbaar. Tegenover het winkelcentrum is een parkeerplaats ingericht – één die ook te zien is op de meest recente topografische kaarten – en in het uiterste oosten is bebouwing te zien in de zuidoostelijke hoek van het bouwrijp gemaakte terrein. Op 11 maart 2015 (en 9 en 15 april 2015) lijkt ook het westelijke plangebied op de schop te zijn gegaan: er zijn kades en waterpartijen zichtbaar en er is een parkeerplaats aangelegd. Op 27 september 2016 is het gehele westelijke plangebied weer vlak getrokken en veranderd in grasland, behalve de parkeerplaats. Op 19 april 2018 is ook de oostelijke helft weer overgroeid met gras, al zijn de sporen van het bouwrijp maken daar nog wel zichtbaar. Op 8 november 2018 ten slotte is de westelijke helft van het plangebied voor de tweede keer bouwrijp gemaakt. Er is een sloot gegraven (de uitgegraven grond ligt er naast) en een gronddepot aangelegd. In de oosthelft is tegen de noordrand aan eveneens een gronddepot aangelegd. De resultaten van al deze activiteiten zijn zeer duidelijk te zien aan sterk variërende de hoogte van het maaiveld, zoals zichtbaar in figuur 9.

Bouwhistorische waarden	Nummer	Aard	Omvang	Diepteligging
MIP-objecten	115135	Vestingwerk	onbekend	onbekend

Tabel 6. Overzicht van de in het plangebied aanwezige bouwhistorische waarden.

Er zijn geen rijksmonumenten of gemeentelijke monumenten in het plangebied aanwezig. Afgezien van een MIP-object zijn verder geen bekende bouwhistorische waarden in de omgeving bekend. Het betreffende MIP-object lijkt verkeerd op de kaart geplaatst te zijn. Op oudere kaarten zijn geen vestingwerken op deze locatie aangegeven. Deze liggen verder naar het westen.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Grasland (zie figuur 8)
Hoogteligging maaiveld	Variërend tussen -1,3 tot +1,3 m NAP als gevolg van diverse grondwerkzaamheden (zie figuur 9). Op een groot deel van het terrein ligt een 1 tot 2 m dik pakket schoon ophoogzand (opgave opdrachtgever). De oorspronkelijke maaiveldhoogte ligt tussen de 1,15 en 1,00 m –NAP, afgaande op volgens het AHN niet opgehoogde delen van het terrein.
Grondwatertrap of -stand	Onbekend
Milieutechnische condities	Advies voor ‘nader onderzoek’ uit inventariserend onderzoek uit 1998 voor gehele gebied. ¹⁴ Voldoende gesaneerd op basis van sanering aan het Snellerpad in 1993. ¹⁵ Deze locatie dekt het in de 19 ^e eeuw bebouwde gebied volledig (het gehele erf). Informatie over de uitgevoerde saneringswerkzaamheden en de diepte ontbreken echter. Voldoende gesaneerd langs gehele spoorlijn (noordrand plangebied) op basis van sanering in 2007. ¹⁶
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Eén pand en een parkeerplaats
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Zie figuur 10. En zijn geen gegevens bekend over de diepteligging.

Tabel 7. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

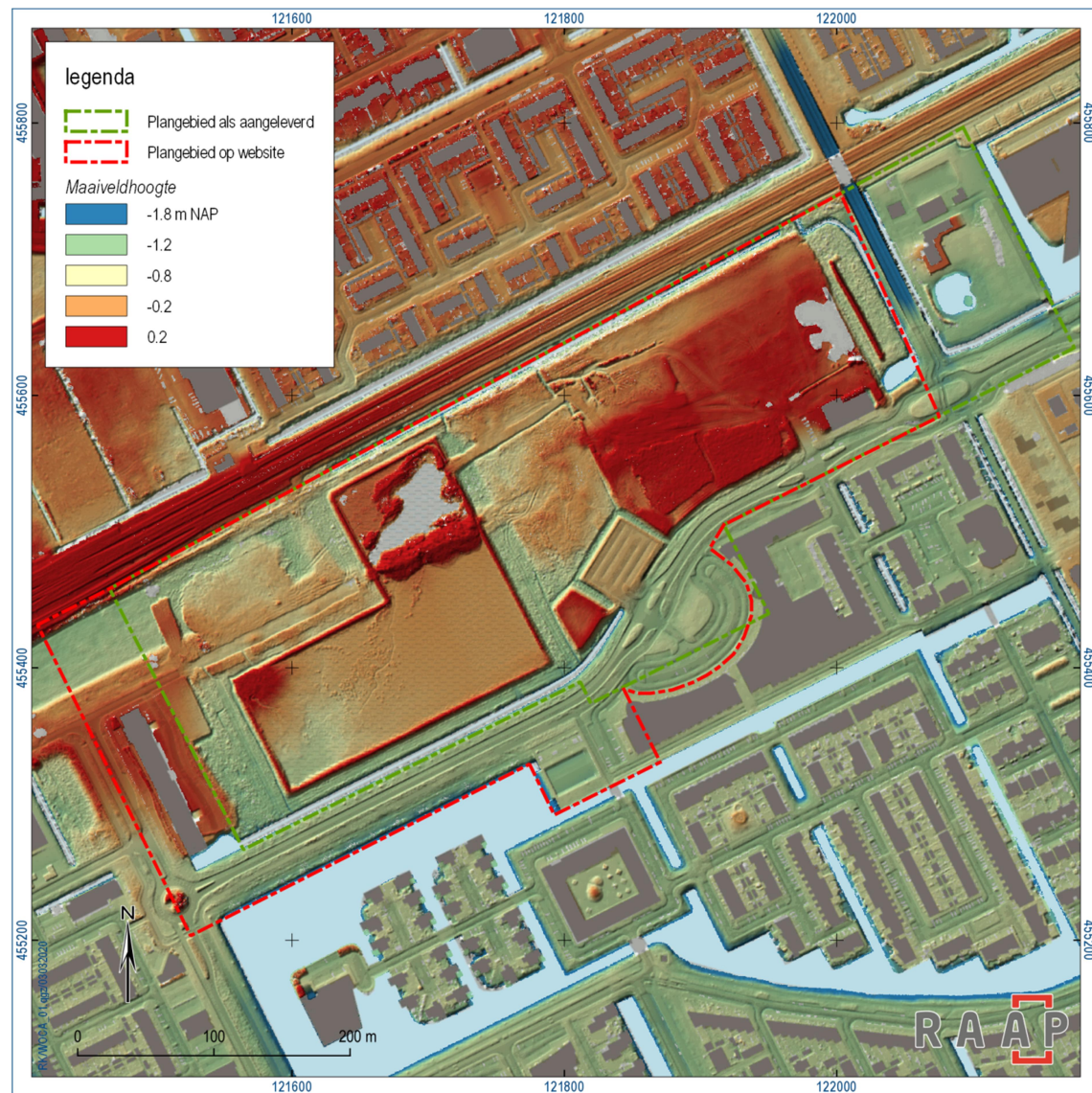
¹⁴ www.bodemloket.nl locatie UT063200177

¹⁵ www.bodemloket.nl locatie UT063200023

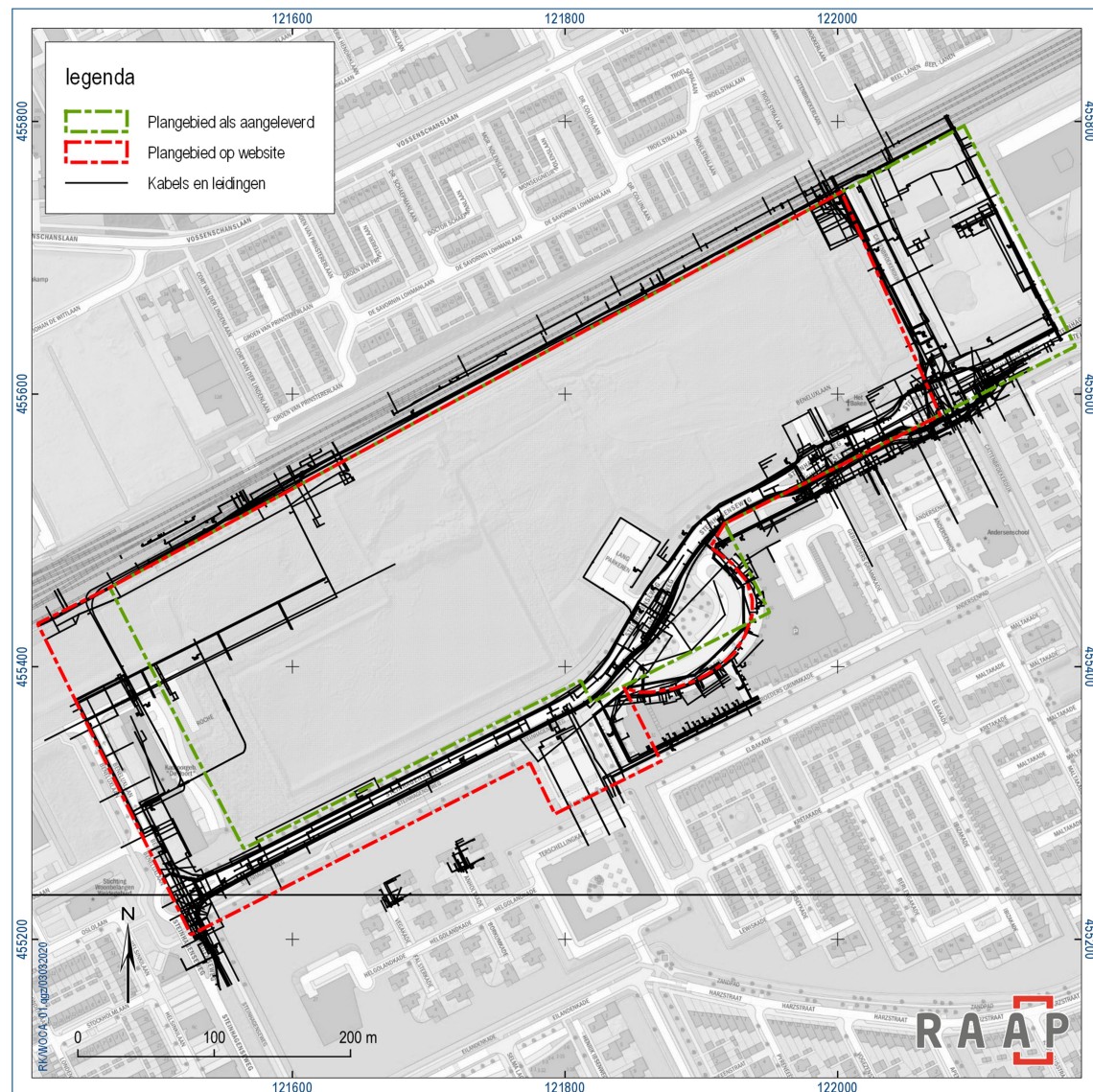
¹⁶ www.bodemloket.nl locatie OT063200139

Figuur 8. Luchtfoto van het plangebied.

Figuur 9. Het plangebied geprojecteerd op een weergave van het Actueel Hoogtebestand van Nederland.

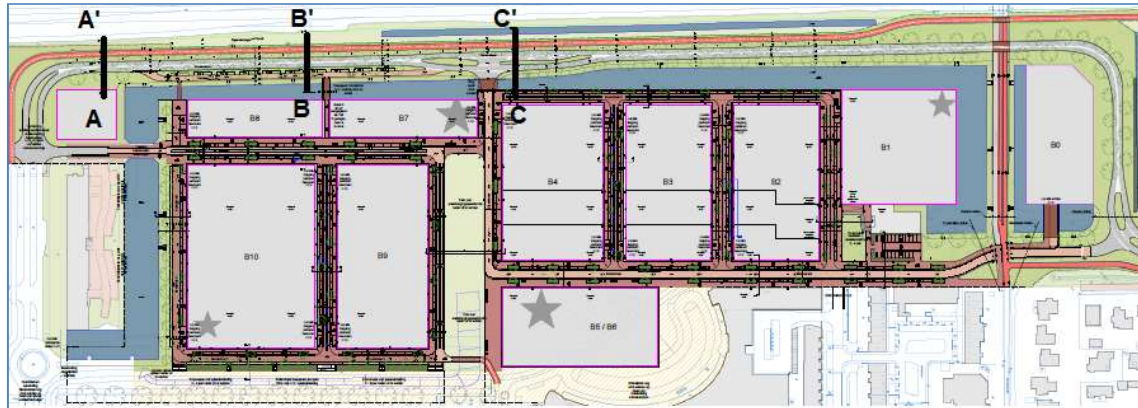
Figuur 10. Kabels en leidingen in het plangebied (bron: KLIC).

2.6 Toekomstige situatie

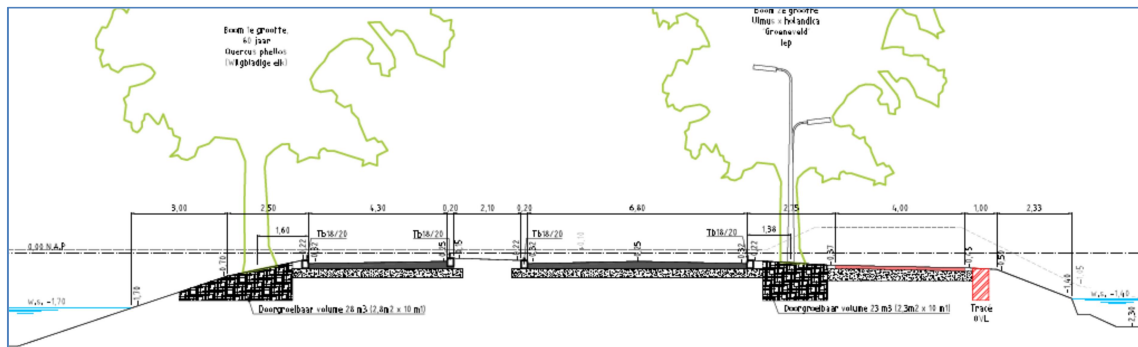
Het plangebied ligt momenteel braak en heeft een oppervlakte van circa 15 ha. De plannen bestaan uit de bouw van 800 woningen plus 100 woningen en een supermarkt als uitbreiding van het naastgelegen winkelcentrum Snel en Polanen. Het plangebied zal worden ontwikkeld door het plangebied in verschillende kavels uit te geven. Hoewel deze waarschijnlijk onder de vrijstellingsgrens van 10.000 m² zullen blijven, is het in het kader van de bestemmingsplan-wijziging verplicht om de archeologische verwachting voor het plangebied in meer detail in kaart te brengen.

Aard	Woningbouw
Omvang en diepte	Plannen gaan uit van enkellaags ondergrondse parkeergarages tot 3,5 m -Mv
Invloed op maaiveld en grondwater	Nog onbekend
Toekomstig gebruik	Woonwijk
Toekomstige gebruiker	Bewoners

Tabel 8. De toekomstige situatie.

Figuur 11. Inrichtingsplan.

Figuur 12. Dwarsprofiel ter hoogte van C-C', nabij de vermoede resten van de 19e eeuwse bebouwing.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Het gebied heeft een lage archeologische verwachting, zoals blijkt uit zowel de gemeentelijke beleidskaart en bestemmingsplanvoorschriften als uit de plaatselijke geologie, geomorfologie en bodem, als uit archeologische gegevens.

De geologische opbouw van het gebied bestaat uit een afwisseling van kleiige rivierkomafzettingen en veenpakketten, afgezet in een nat milieu dat geen gunstige vestigingslocatie bood aan de mens, met natte klei- en veenbodems. Aan de basis van dit Holocene pakket liggen Pleistocene zandafzettingen van de formaties van Boxtel en Kreftenheye, vanaf ongeveer 5,5 m –Mv (6,59 m –NAP). De natuurlijke opbouw van het plangebied is afgedekt met een ophogingspakket van grond en één van scherp zand, beide van onbekende dikte.

Er zijn geen archeologische vondsten bekend uit het gebied. Dit geldt zowel voor de geregistreerde (Archis 3) als de ongeregistreerde. De enige vondsten die bekend zijn, betreffen objecten die met stadsafval zijn meegekomen, vermoedelijk in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Archeologisch onderzoek in delen van het plangebied en in de directe omgeving heeft niets opgeleverd, behalve aanwijzingen voor kleiwinning en recente verstoring.

Historische gegevens wijzen voor vrijwel het gehele plangebied op een continu gebruik als weiland en hooiland. Recente gegevens, ongeveer vanaf 1999, wijzen op meerdere fasen van ophoging met grond en zand en bouwrijp maken.

In het algemeen kan dus worden gesteld dat in het gebied een uitgesproken lage archeologische verwachting geldt.

Hierop zijn echter twee uitzonderingen te formuleren:

Ter plaatse van het vroeg 19^e eeuwse Huis in 't Veld kunnen aan het maaiveld, dan wel direct onder recente ophogingen, resten van funderingen van dit complex worden aangetroffen. Het betreft een terrein van 106 x 36 m tegen de noordrand van het plangebied, waar bij inventariserend veldonderzoek baksteen- en mortelpuin kunnen worden aangetroffen en funderings- en uitbraaksleuven, al dan niet met funderingen. De panden van dit complex zijn tussen 1995 en 1999 afgebroken dus alleen de onderdelen ondergronds zullen nog intact zijn. Mogelijk heeft de sanering in 1993 de resten nog verder aangetast.

Op dieptes vanaf 5,5 m –Mv (6,59 m –NAP) komt de top van het zandige, pleistocene rivierlandschap voor. Dit landschap is gevormd in een dynamisch milieu waarin het zelfs voor tijdelijke kampementen geen goede locatie was. Het plaatselijk voorkomen van Basisveen wijst er echter op dat er gedurende het Mesolithicum sprake kan zijn geweest van een rustiger milieu gedurende de periode dat de mens leefde als jager en verzamelaar. In principe kunnen op dit niveau resten van tijdelijke kampementen aanwezig zijn, enkele tientallen vierkante meters groot en bij inventariserend veldwerk vooral herkenbaar aan fragmenten verbrande leem, houtskool, al dan niet verbrand bot en vuursteen. Over de intensiteit van deze verwachting kan niets worden gezegd omdat er geen gegevens voorhanden zijn die kunnen doen vermoeden dat er in de pleistocene ondergrond gradiëntzones aanwezig zijn. Het zijn deze zones die een speciale aantrekkingskracht uitoefenden op jagers-verzamelaars.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

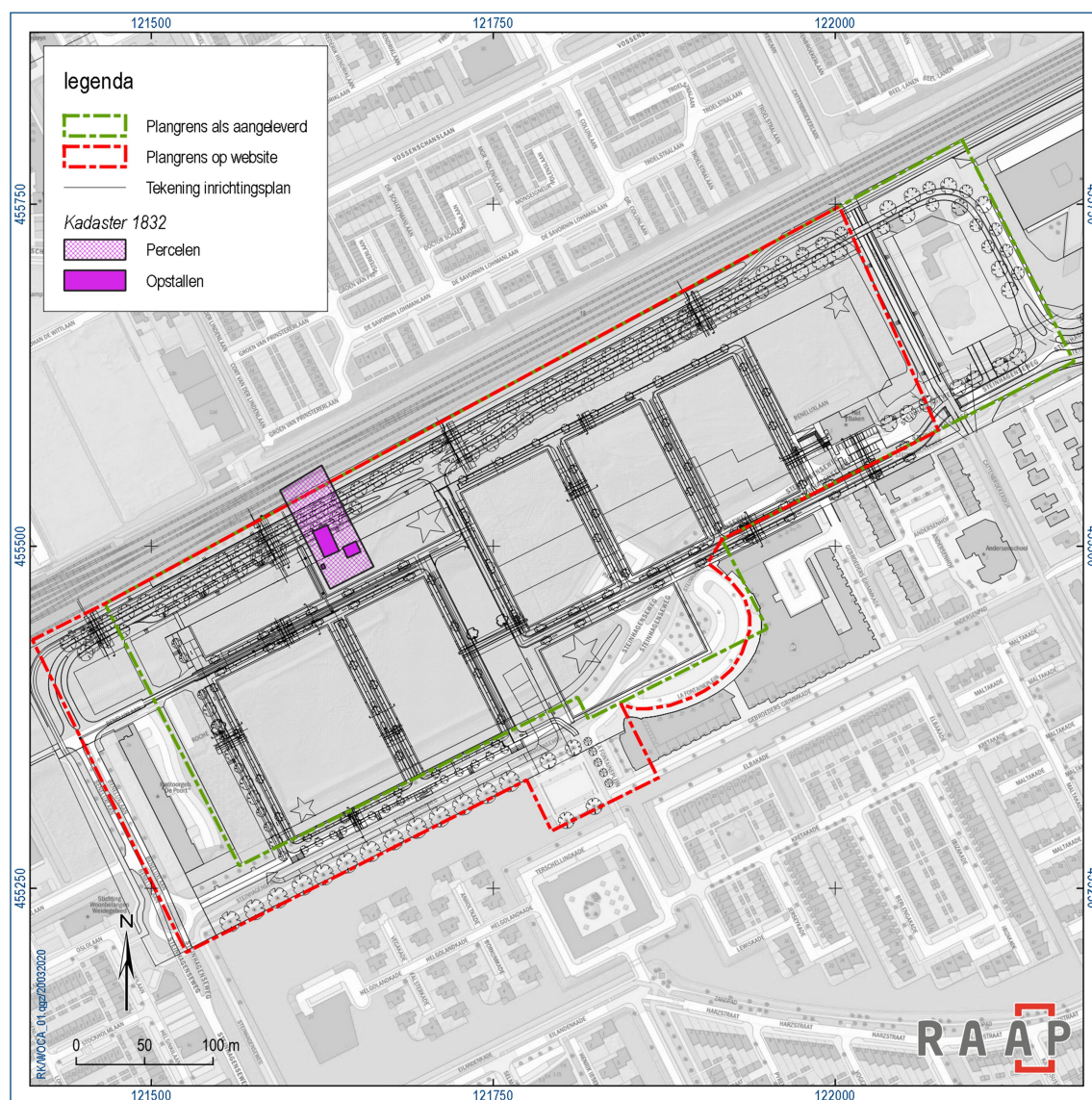
Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Voor het gebied geldt een uitgesproken lage archeologische verwachting behoudens een klein terrein tegen de noordrand van het plangebied waar in de 19^e eeuw bebouwing heeft gestaan en de top van het pleistocene zandlandschap waarop in theorie resten van tijdelijke kampementen uit het Mesolithicum kunnen voorkomen.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van dit onderzoek blijkt dat in het grootste deel van het plangebied geen archeologische resten bedreigd worden. Daarom wordt hier in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) noodzakelijk geacht. Hierop zijn twee uitzonderingen mogelijk.

Het in de 19^e eeuw bebouwde deel van 106 x 36 m tegen de noordrand van het plangebied betreft in formele zin archeologische resten in het bodemarchief. De mogelijkheid bestaat dat ze door saneringswerkzaamheden in 1993 zijn aangetast. Aangezien ze stammen uit de 19^e eeuw en panden uit dezelfde periode in ruime mate en intact voorhanden zijn in de directe omgeving van het plangebied en het centrum van Woerden, lijkt archeologisch onderzoek hier niet tot enige kenniswinst te zullen leiden. De bebouwing was in 1832 volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels ook niet van een bijzondere aard. Het is opgegeven als 'erf', 'huis en erf' en 'opstal'. Daarom wordt geadviseerd ook hier geen verder onderzoek uit te voeren. Daarbij wordt opgemerkt dat het oorspronkelijke maaiveld hier te verwachten is vanaf 1,15 tot 1,00 m –NAP. Ter plaatse van de 19^e eeuwse bebouwing is een weg gepland en een waterpartij (figuur 13). Het wegdek is gepland op 0,32 m –NAP, met een cunet tot ongeveer 0,75 m –NAP. Dit is ruim boven het niveau waarop de top van de resten van de 19^e eeuwse bebouwing wordt verwacht. De resten worden hier dus al beschermd door de reeds aanwezige of nog op te brengen zandophoging. Ter plaatse van de waterpartij is het advies deze binnen de contouren van de in 1832 bebouwde percelen te onderbreken. Is dit als gevolg van andere randvoorwaarden aan de planvorming niet mogelijk, dan wordt desondanks geen verder onderzoek geadviseerd, om de hierboven aangegeven redenen.

Figuur 13. De contouren van het inrichtingsplan op de topografie met de in 1832 gebouwde percelen en opstallen..

Ten aanzien van archeologische resten op het dieper liggende pleistocene niveau wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. De resten van tijdelijke mesolithische kampen zijn doorgaans zo klein en dun gezaaid dat alleen zeer intensief booronderzoek ze zal kunnen opsporen. In het geval waarin ze dan daadwerkelijk worden opgespoord, is het de vraag of de inspanning noodzakelijk voor het nader onderzoeken ervan – gezien de diepteligging – wel in verhouding staat tot de schade die eraan zou kunnen worden toegebracht door de voorgenomen plannen. De huidige plannen gaan bovendien uit van enkellaags parkeergarages tot 3,5 m –Mv en zullen het mesolithische niveau dus niet raken. Alleen wanneer ondergrondse kelders of parkeergarages, grote vlakken dus, tot een niveau dieper dan 5,5 m –Mv (6,59 m –NAP) zullen worden aangelegd en wanneer daarbij wordt ontgraven in den droge, kan archeologische begeleiding (formeel: opgraving, variant archeologische begeleiding) van de graafwerkzaamheden voldoende uitsluitsel geven over de aan- of afwezigheid van resten van dergelijke kampementen en kunnen deze zo nodig worden gedocumenteerd.

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Woerden, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001. Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse Delta, The Netherlands. Assen.
- Blijdenstijn, Roland, 2005. Tastbare tijd: cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. Amsterdam.
- Groot, R.W. de, 2018. Plangebied vijf ondergrondse afvalcontainers, gemeente Woerden; archeologisch onderzoek: een opgraving. RAAP-rapport 3264. Weesp.
- Haartsen, Adriaan, 2003. Het Land van Woerden. Woerden.
- Jordanov, M.S. & J.H.M. van Eijk, 2006. Plangebied Johan de Wittlaan 2, gemeente Woerden: archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek met veldtoets (verkennend booronderzoek). RAAP-notitie 1760. Amsterdam.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergrond~document bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Nales, T., 2014. Woerden, Johan de Wittlaan 6-8, Gemeente Woerden (Zuid-Holland), Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; verkennende fase). Transect-rapport 544, Utrecht.
- Schute, I.A., 1999. Spoorverdubbeling Woerden-Harmelen, 2e fase: een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI): kartering en waardering. RAAP-rapport 448. Amsterdam.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, M. Verbruggen, 2012. Leidraad inventariserend veldonderzoek: deel: karterend booronderzoek, versie 2.0. SIKB, Gouda.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	7
Figuur 2. Het plangebied op de geologische kaart, de bodemkaart, de geomorfologische kaart en de paleogeografische reconstructie van de Rijn-Maas delta (bron: zie tabel 2).	11
Figuur 3. Overzichtskaart archeologische gegevens uit de directe omgeving van het plangebied.	13
Figuur 4. Uitsnede van een kaart van Jacob Colom van de omgeving van Woerden uit 1650 (links) en van Melchior Bolstra uit 1746 (rechts).	14
Figuur 5. Het plangebied op de kadastrale minuutplan van 1832 (bron: HisGis)	15
Figuur 6. Historische kaarten van 1850 tot en met 1981.	16
Figuur 7. Historische kaarten van 1989 tot en met 2015.	17
Figuur 8. Luchtfoto van het plangebied.	20
Figuur 9. Het plangebied geprojecteerd op een weergave van het Actueel Hoogtebestand van Nederland.	21
Figuur 10. Kabels en leidingen in het plangebied (bron: KLIC).	22
Figuur 11. Inrichtingsplan.	23
Figuur 12. Dwarsprofiel ter hoogte van C-C', nabij de vermoede resten van de 19 ^e eeuwse bebouwing.	23
Figuur 13. De contouren van het inrichtingsplan op de topografie met de in 1832 bebouwde percelen en opstallen..	26

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	8
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	10
Tabel 3. Overzicht van het geldende archeologiebeleid en achterliggende verwachtingskaart.	11
Tabel 4. Overzicht van de bekende archeologische monumenten en archeologische vondstlocaties rond het plangebied.	12
Tabel 5. Overzicht van eerder archeologisch onderzoek rond het plangebied.	12
Tabel 6. Overzicht van de in het plangebied aanwezige bouwhistorische waarden.	18
Tabel 7. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	19
Tabel 8. De toekomstige situatie.	23

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Tijdschaal

Geologische perioden				Archeologische perioden						
Tijd vak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering			
Holoceen	Laat Subatlantium		1150 na Chr.	Recente tijd			1945			
				Nieuwe tijd	C	1850				
	B	1650								
	A	1500								
	Vroeg Subatlantium		0	Middeleeuwen	Laat B	1250				
					Laat A	1050				
					Vroeg	D: Ottoonse tijd	900			
						C: Karolingische tijd	725			
						B: Merovingisch tijd	525			
						A: Volksverhuizingstijd	450			
	Romeinse tijd	Laat	270							
		Midden	70 na Chr.							
		Vroeg	15 voor Chr.							
Subboreaal		450 voor Chr.	IJzertijd	Laat	250					
				Midden	500					
				Vroeg	800					
Atlantium		3700	Bronstijd	Laat	1100					
				Midden	1800					
				Vroeg	2000					
Boreaal		7300	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850					
Preboreaal		8700		Midden	4200					
				Vroeg	4900/5300					
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050	Laat					
			Allerød	11.500						
			Vroege Dryas	12.000						
			Bølling	12.500						
			Vroegste Dryas	13.500						
		Midden Glaciaal	Denekamp	30.500	Jong B					
			Hengelo	60.000						
			Moershoofd	71.000						
			Odderade							
			Brørup							
		Vroeg Glaciaal		114.000	Jong A					
			Eemien	126.000						
			Saalien II	236.000						
			Oostermeer	241.000						
			Saalien I	322.000						
	Belvédère/Holsteinien		336.000							
	Glaciaal x		384.000							
	Holsteinien	416.000								
	Elsterien	483.000	Midden							
	Preboreaal				9700	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450		
							Midden	8840		
							Vroeg	9700		
							Prehistorie			Paleolithicum (Oude Steentijd)
				Oud						

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	X				figuur 2
Geologische kaart van NL	X				figuur 2
Geomorfologische kaart van NL	X				figuur 2
Gedetailleerde bodemkaarten			X		
DINO		X			tabel 2
Gegevens milieukundig bodemonderzoek		X			tabel 7
Actueel Hoogtebestand Nederland	X				figuur 9
Lucht- en satellietfoto's	X				figuur 8
Topografische kaart van Nederland	X				figuur 1
Oud(st)e kadasterkaarten	X				figuur 5
Historische kaarten van Nederland	X				figuur 6 figuur 7
Beeldmateriaal bouwhistorie				X	
Archeologische en cultuurhistorische rapportages		X			§ 2.3
Archieven (RAAP)		X			§ 2.3
Eigenaar en gebruiker		X			tabel 7 tabel 8
AMK	X				figuur 3
ARCHIS	X				figuur 3
CMA	X				figuur 3
CAA	X				figuur 3
CHW			X		
Literatuur (arch./aardwet.)		X			§ 2.2 & § 2.3
Gebiedsgerichte specialisten		X			§ 2.3
Amateurarcheologen		X			§ 2.3
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart		X			§ 1.1
Archeologisch depot		X			§ 2.3